

**УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БИРЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ
БОЛОН ХАМТ ӨРГӨН МЭДҮҮЛСЭН БУСАД ХУУЛИЙН ТӨСЛҮҮДИЙГ ЭЦСИЙН
ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГТ БЭЛТГЭСЭН ТАЛААРХ ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ТАНИЛЦУУЛГА**

2022 оны 12 дугаар
сарын 20-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

Илтгэгч нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Бат-Эрдэнэ

Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас 2022 оны 01 дүгээр сарын 05-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн бусад хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг Улсын Их Хурлын 2022 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэн шийдвэрлэж, төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Эдийн засгийн байнгын хороонд шилжүүлсэн.

Байнгын хороо 2022 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн хуралдаанаараа дээрх хуулийн төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн тухай асуудлыг хэлэлцээд, чуулганы нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж, олонхын дэмжлэг авсан саналуудыг хуулийн төсөлд нэмж тусган, төслийн агуулга, зарчмыг алдагдуулахгүйгээр үг хэллэг, дэс дараалал, хууль зүйн техникийн шинжтэй засваруудыг хийсэн төслийн эцсийн хувилбарыг Та бүхэнд хүргүүлсэн болно.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийн төсөл, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Эдийн засгийн байнгын хорооны танилцуулгыг хэлэлцэн шийдвэрлэж, хуулийн төслүүдийг баталж өгөхийг Та бүхнээс хүсье.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

**ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ДАРГА**

Ц.ЦЭРЭНПУНЦАГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2022 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БИРЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь уул уурхайн бүтээгдэхүүний ~~биржийг үүсгэн байгуулах~~, биржийн удирдлага, зохион байгуулалтын эрх зүйн үндсийг тогтоож биржийн арилжааг зохион байгуулах, хяналт тавих, биржийн арилжаанд оролцогчийн эрх, үүргийг тодорхойлох, эрх ашгийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн хууль тогтоомж

2.1.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Иргэний хууль², Ашигт малтмалын тухай хууль³, Компанийн тухай хууль⁴, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль⁵, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль⁶, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль⁷ болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хуулиар уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааг зохион байгуулж, арилжаанд оролцогчийн эрх, үүргийг тодорхойлохтой холбоотой харилцааг зохицуулна.

¹ Монгол Улсын Үндсэн хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 1992 оны 1 дугаарт нийтлэгдсэн.

² Иргэний хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 2002 оны 7 дугаарт нийтлэгдсэн.

³ Ашигт малтмалын тухай хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 2006 оны 30 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁴ Компанийн тухай хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 2011 оны 42 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁵ Төрийн болон олон нутгийн өмчийн тухай хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 1996 оны 11 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁶ Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 2013 оны 24 дүгээрт нийтлэгдсэн.

⁷ Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль "Төрийн мэдээлэл" эмхэтгэлийн 2005 оны 46 дугаарт нийтлэгдсэн.

~~3.2. Үнэт цаас, гадаад валютын арилжаа зэрэг биржийн бусад төрлийн харилцааг тухайн асуудлыг нарийвчлан зохицуулсан бусад хуулиар зохицуулна.~~

4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр төмөөны томьёоны тодорхойлолт

4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр төмөөг томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1. “биржийн арилжаа” гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг экспортлоход биржээр дамжуулан худалдан борлуулах, түүнтэй холбоотой гэрээ, хэлцэл байгуулах үйл ажиллагааны цогц арга хэмжээг;

4.1.2. “биржийн арилжаанд оролцогч” гэж биржийн арилжааны зуучлагч, биржийн арилжаанд биржээр дамжуулан уул уурхайн бүтээгдэхүүн худалдах, худалдан авах этгээдийг;

4.1.3. “биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/” гэж Санхүүгийн зохицуулах хорооноос **тусгай** зөвшөөрөл авсан биржид гишүүнчлэлтэй, биржийн арилжаанд оролцох ~~суудлын~~ эрх бүхий хуулийн этгээдийг;

4.1.4. “биржийн арилжааны зуучлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа” гэж биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг бусдын нэрийн өмнөөс худалдах, худалдан авах үйл ажиллагааг;

4.1.5. “биржийн дэнчин” гэж худалдан авагчаас биржийн арилжааны үүргийн гүйцэтгэлийн баталгаа болгон ~~брокерын санал болгосон~~ арилжааны банканд дахь дансанд урьдчилан байршуулсан мөнгөн хөрөнгийг;

4.1.6. “биржийн зах зээлийн оролцогч” гэж биржийн арилжаанд оролцогч, шинжилгээний лаборатори, тээвэр зуучийн байгууллага зэрэг биржийн арилжаанд шууд болон шууд бусаар оролцох аливаа этгээдийг;

4.1.7. “биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүн” гэж биржийн арилжааны нөхцөл, шаардлагыг хангасан уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг;

4.1.8. “бүтээгдэхүүн арилжих гэрээний төрөл” гэж спот гэрээ, **форвард гэрээ**, фьючерсийн гэрээ болон опцион гэрээг;

4.1.9. “опцион гэрээ” гэж Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 4.1.10-т заасныг;

4.1.10. “spot гэрээ” гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг шууд **арилжиж худалдах, худалдан авах** гэрээг;

~~4.1.11. “суудлын эрх” гэж биржийн арилжаанд тогтмол оролцох эрхийг;~~

4.1.12. ~~4.1.11.~~ “уул уурхайн бүтээгдэхүүн” гэж Ашигт малтмалын тухай хуулийн дагуу ангилагдах ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр ногдох ашигт малтмалын хүдэр, баяжмал, бүтээгдэхүүнийг;

4.1.13. ~~4.1.12.~~ “уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж” /цаашид “бирж” гэх/ гэж **Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тусгай зөвшөөрөл авсан** уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааг нээлттэй, ил тод, хараат бус, өрсөлдөөний үндсэн дээр

зохион байгуулж, арилжааны гэрээ, хэлцлийг зуучлах, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий энэ хуулийн 5.1-д заасан хуулийн этгээдийг;

~~4.1.14.4.1.13.~~“фьючерсийн гэрээ” гэж Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 4.1.11-т заасныг;

~~4.1.15.4.1.14.~~“уул уурхайн бүтээгдэхүүний зохицуулалттай зах зээл” гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг биржээр дамжуулан арилжих зохицуулалттай үйл ажиллагааг;

~~4.1.16.4.1.15.~~“форвард гэрээ” гэж уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг тогтоосон хугацаанд, тохиролцсон нөхцөлөөр биет байдлаар ирээдүйд нийлүүлэх болон төлбөр гүйцэтгэх гэрээг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, ~~ЗОРИЛГО~~

5 дугаар зүйл.Бирж байгуулах, биржид тавигдах шаардлага

~~5.1.Бирж нь төрийн өмчит компани хэлбэртэй байх бөгөөд биржийг үүсгэн байгуулах, өөрчлөх, татан буулгах шийдвэрийг Засгийн газар гаргана.~~

5.1.Бирж нь төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд байна.

~~5.2.Биржийн бүтэц, зохион байгуулалт үйл ажиллагааны дүрмийг Засгийн газар батална.Дүрэмд дараах зүйлийг заавал тусгана:~~

5.2.Биржийн бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаатай холбоотой дараах зүйлийг дүрэмд тусгана:

~~5.2.1.биржийн дотоод хяналт, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дэргэдэх дотоод аудитын албаны эрх, үүрэг;~~

~~5.2.2.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дэргэдэх маргаан таслах зөвлөлийн эрх, үүрэг.~~

~~5.3.Бирж нь үйл ажиллагаандаа компанийн сайн засаглалын зарчмыг мөрдөж, дараах техникийн болон дэд бүтцийн шаардлагыг хангасан байна:~~

~~5.3.1.арилжаа явуулах зориулалтын байр, төлбөр төөцөө, хийх **арилжаа болон клирингийн** програм хангамж, тоног төхөөрөмж бүхий уул уурхайн бүтээгдэхүүний олон улсын зах зээлийн болон арилжааны нэгдсэн мэдээллийн сантай байх;~~

~~5.3.2.арилжаанд оролцогч нь биржийн арилжаа, төлбөр төөцөөны өүлжөөнд холбогдоон цахим өүлжөө, программ хангамж зэрэг техникийн шаардлага хангасан байх;~~

~~5.3.3.5.3.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг хадгалах шаардлага хангасан агуулах, терминал, тээвэр ложистикийн логистикийн төв, даатгалын ~~төгтөлцөө~~, шинжилгээний лабораторитой байх;~~

5.3.4.5.3.3.эрсдэлийн удирдлагын бодлоготой байх бөгөөд учирч болзошгүй эрсдэлээ даатгуулсан байх.

~~5.4.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангилал, код, чанар стандарт, сорьцын жагсаалтыг Засгийн газар батална.~~

5.4.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангиллыг Засгийн газар батална.

5.5.“Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж” гэсэн тэмдэглэгээг зөвхөн энэ хуулийн дагуу байгуулагдсан бирж оноосон нэрэндээ хэрэглэх ба бөгөөд бусад этгээдийн оноосон нэрэнд хэрэглэхийг хориглоно.

~~5.6.Бирж нь уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг худалдах, худалдан авах саналыг нийтэд мэдээлж, арилжааг зохион байгуулах болон түүнтэй шууд хөлбөөтэй үйлчилгээнээс өөр үйл ажиллагаа эрхлэхгүй.~~

5.6.Бирж нь хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 40.1-д 9.1-д зааснаас өөр үйл ажиллагаа эрхлэхгүй.

~~5.8.5.7.Биржийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах энэ хуулийн 5.3.3-т заасан агуулах, терминал, тээвэр лөжиетикийн логистикийн төв, шинжилгээний лабораторийг бирж нь бүртгэж, итгэмжлэл олгосноор үйл ажиллагаандаа ашиглана.~~

5.9.5.8.Биржийн арилжааг Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 24.1.11-д заасан үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагаар гүйцэтгэх тохиолдолд Засгийн газар шийдвэрлэнэ.

6 дугаар зүйл.Биржийн удирдлага

6.1.Биржийн эрх барих дээд байгууллага нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурал, түүний чөлөөт цагт төлөөлөн удирдах зөвлөл байна.

6.2.Биржийн хувьцаа эзэмшигч нь Засгийн газар, биржид хувь нийлүүлсэн бусад этгээд байна.

7 дүгээр зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөл

7.1.Биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл есөн гишүүнтэй байх бөгөөд тэдгээрийн дөрөв нь хараат бус гишүүн байна.

7.2.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг хувьцаа эзэмшигчид нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар сонгон гурван жилийн хугацаагаар томилж, Компанийн тухай хуульд заасан үндэслэлээр чөлөөлнө.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг нэг удаа улируулан томилж болно.

7.3.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн дийлэнх олонхийн саналаар томилно.

7.4.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн 50-аас дээш хувийг тухайн төсвийн жилийн хугацаанд өөрчлөхийг хориглоно.

7.5.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн нь дараах шалгуурыг хангасан байна:

7.5.1.зээл, батлан даалт, баталгааны гэрээгээр хүлээсэн хугацаа хэтэрсэн аливаа өргүй байх;

7.5.2.уул уурхай, хууль, ~~үнэт-цаас~~, худалдаа, **санхүү**, эдийн засгийн дээд боловсролтой, уг салбарт таваас доошгүй жил удирдах албан тушаалд ажилласан, мэргэжлийн дадлага туршлагатай байх;

7.5.3.ял шийтгэлгүй байх;

7.5.4.төрийн улс төрийн албан тушаал хашдаггүй байх;

7.5.5.эрх бүхий албан тушаалтнаар нь ажиллаж байсан хуулийн этгээд дампуурсан, төлбөрийн чадваргүй болсон нь тухайн этгээдээс аливаа хэлбэрээр шалтгаалаагүй болох нь нотлогдсон байх;

7.5.6.~~үнэт-цаасны~~ **санхүүгийн** зах зээлийн салбарт мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг бусад байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан бус байх;

7.5.7.зөрчлийн улмаас ажиллаж байсан байгууллагын тусгай зөвшөөрөл хүчингүй болох үед эрх бүхий албан тушаалтнаар ажиллаж байсан бол тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосноос хойш гурван жил өнгөрсөн байх;

7.5.8.санхүүгийн зах зээлд мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг байгууллагад эрх бүхий албан тушаалтнаар ажиллаж байх үедээ захиргааны хариуцлага хүлээсэн бол үүнээс хойш гурван жил өнгөрсөн байх.

7.6.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хараат бус гишүүн нь энэ хуулийн 7.5, Компанийн тухай хуулийн 79.1-д зааснаас гадна дараах шалгуурыг хангасан байна:

7.6.1.төрийн жинхэнэ албан тушаал хашдаггүй байх, сүүлийн таван жилд улс төрийн албан тушаал хашиж байгаагүй;

7.6.2.уул уурхайн компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, түүний холбогдох этгээд бус байх;

7.6.3.уул уурхайн компанийн хувьцааны тав ба болон түүнээс дээш хувийг дангаар болон холбогдох этгээдийн хамт эзэмшдэггүй байх.

8 дугаар зүйл.Биржийн гүйцэтгэх удирдлага

8.1.Гүйцэтгэх удирдлага нь биржийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулна.

8.2.Гүйцэтгэх удирдлагыг Гүйцэтгэх захирал хэрэгжүүлнэ.

8.3.Гүйцэтгэх захирал, газрын захирлуудыг нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар сонгож, төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс томилж, чөлөөлнө.

8.4.Гүйцэтгэх захирал нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

8.4.1. ~~үнэт цаасны арилжаа~~, санхүү, эдийн засгийн дээд боловсролтой, санхүүгийн салбарт удирдах албан тушаалд таваас доошгүй жил ажилласан, мэргэжлийн дадлага туршлагатай байх;

8.4.2. ~~ял шийтгэлгүй, өс зүй болон бизнесийн нэр хүнд нь банкныг удирдахад харшлахгүй байх;~~

8.4.3. 8.4.2. төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс тогтоосон бусад шаардлага.

8.5. Гүйцэтгэх удирдлага Компанийн тухай хуульд зааснаас гадна дараах эрхийг хэрэгжүүлнэ:

8.5.1. хуульд төлөөлөн удирдах зөвлөл батлахаар зааснаас бусад Биржийн дотоод дүрэм, журам, заавар, аргачлал болон хүү, шимтгэлийн ерөнхий нөхцөлийг батлах;

8.5.2. биржийн зах зээлд үйл ажиллагаа эрхлэх, төлбөр тооцоо гүйцэтгэхтэй холбоотой санхүү бүртгэл, мэдээлэл, удирдлага, зохион байгуулалтын асуудлаар шийдвэр гаргах;

8.5.3. Биржийн биржийн жилийн төсвийг боловсруулан батлуулж, батлагдсан төсвийн хүрээнд үйл ажиллагааг зохион байгуулах, гүйцэтгэлийг тайлагнах;

8.5.4. шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх;

8.5.5. төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс олгосон эрхийн хүрээнд биржийг төлөөлөх, гэрээ, хэлцэл байгуулах;

8.5.6. хүний нөөцийн бодлого, цалингийн сүлжээ батлах, ажилтантай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах, цуцлах, түүнд олгох урамшуулал, хөнгөлөлт, тусламж, тэтгэмжийн хэмжээг тогтоох, сахилгын шийтгэл ногдуулах;

8.5.7. биржийн нэрийн өмнөөс холбогдох мэдээ, тайланг харилцагчаас шаардан авах, тэдний тайлан тэнцэлтэй танилцах, шалгах, хууль тогтоомжийн дагуу хөрөнгийг барьцаалах, санхүүжилтийг түр зогсоох.

8.6. Гүйцэтгэх удирдлага дараах үүрэг хүлээнэ:

8.6.1. Биржийн биржийн үйл ажиллагааны дунд, урт хугацааны стратеги, бизнес төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх;

8.6.2. санхүүгийн сахилга батыг сахиулах, Биржийн биржийн хэвийн үйл ажиллагааг хангуулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

8.6.3. биржийн дотоод нэгжүүд болон хувьцааг нь эзэмшиж байгаа компанийн үйл ажиллагааны уялдааг хангах;

8.6.4. биржээр арилжаалах уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээлийн судалгааг хийх, үнэлгээ хийх зориулалтаар мэдээллийн сан бүрдүүлэх;

8.6.5. биржийн арилжааны болон дотоод хяналт, шалгалтын тогтолцоо бүрдүүлэх;

8.6.6.биржийн өмнө хүлээсэн бусад этгээдийн үүргийг хангуулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

8.6.7.үйл ажиллагаатай холбоотой дүрэм, журам, зааврын хэрэгжилтийг хангах;

8.6.8.уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааг зохион байгуулахад удирдлагаар хангах, үйл ажиллагааны эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

8.6.9.уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааны зэх зээлийн талаарх мэдээллийг цаг тухайд нь гаргаж, тэдгээрийн үнэн зөв байдлыг хариуцах;

8.6.10.уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааны талаарх мэдээлэл, үр ашгийн байдал, цаашдын төлөв хандлагын талаар санал боловсруулан төлөөлөн удирдах зөвлөл болон хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд танилцуулах;

8.6.11.биржийн санхүү, төлбөрийн чадвар, нэр хүндийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авах;

8.6.12.хувийн ашиг сонирхолтой нь холбогдсон асуудлыг хэлэлцэх, шийдвэрлэхэд оролцохгүй байх;

8.6.13.төлөөлөн удирдах зөвлөлийн өмнө ажлаа улирал бүр тайлагнах;

8.6.14.хууль хуульд зааснаас бусад тохиолдолд өөр байгууллагад ажил, албан тушаал хавсран эрхлэхгүй байх;

8.6.15.энэ хуульд заасан биржийн мэдээллийг нийтэд тайлагнах явцад хяналт тавих.

8.7.Биржийн ~~төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга, гүйцэтгэх удирдлага нар нь биржийн эрх бүхий албан тушаалтан байх бөгөөд эрх бүхий албан тушаалтан нь Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тогтоосон тохиромжтой этгээдийн шаардлагыг хангасан байх.~~

~~9 дүгээр зүйл.Биржийн зорилго, зорилт~~

~~9.1.Биржийн зорилго нь уул уурхайн бүтээгдэхүүний арилжааг нөөлттэй, ил тод зохион байгуулж, бодит ханш тогтоох, арилжаалагдаж буй бүтээгдэхүүний биржийн үнэ ханшийн тухай, арилжааны тухай мэдээллийг арилжаанд оролцогчид болон олон нийтэд үнэн зөв, түргэн шуурхай хүргэх, биржийн стандартын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүнийг худалдан авагчдад хүргэх, арилжааны хөлцлийн үр дүнд үүссэн төлбөрийн үүргийг тодорхойлон бүртгэх, төлбөрийг найдвартай гүйцэтгэх тогтолцоо бүрдүүлэх замаар Монгол Улсын уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээлийн хөгжилд бодит хувь нэмэр оруулахад оршино.~~

~~9.2.Бирж нь зорилгодоо хүрэхийн тулд дараах зорилтыг хэрэгжүүлнэ:~~

~~9.2.1.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зохицуулалттай зах зээлийг бий болгон хөгжүүлэх;~~

~~9.2.2.уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг худалдагч, худалдан авагчдыг холбох найдвартай тогтолцоо бүрдүүлэх;~~

~~9.2.3.уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг арилжих гэрээ, хэлцэл болон үнийн ил тод, бодитой байдлыг хангахуйц бүртгэл, арилжаа, төлбөр тооцооны мэдээллийн систем бүрдүүлж хөгжүүлэх;~~

~~9.2.4.биржийн арилжааны үр дүнд үүссэн төлбөрийн үүргийг тодорхойлж, бүртгэх, үүргийн гүйцэтгэлийг найдвартай хангах тогтолцоо бүрдүүлэх;~~

~~9.2.5.биржийн зах зээлд гадаад, дотоодын худалдан авагчийг татан оролцуулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.~~

10 дугаар 9 дүгээр зүйл.Биржийн чиг үүрэг

10.1.9.1.Бирж нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

10.1.1.9.1.1.биржийн арилжааг зохион байгуулах;

10.1.2.9.1.2.биржийн арилжааны гэрээ, хэлцлийг бүртгэх;

10.1.3.9.1.3.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний ангилал, төрөл, тоо хэмжээ, чанарын хяналтыг зохион байгуулах;

10.1.4.9.1.4.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийг судлах, мэдээлэх;

10.1.5.9.1.5.олон улсын зах зээлийн үнэд нийцсэн нээлттэй, ил тод, арилжааны зарчимд тулгуурлан тогтсон бүтээгдэхүүний үнийг зарлах;

10.1.6.9.1.6.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний үнэд нөлөөлж буй хүчин зүйл, хэтийн төлөвийг судлах;

10.1.7.9.1.7.биржийн арилжаанд оролцогчийг шаардсан мэдээллээр хангах;

10.1.8.9.1.8.биржийн арилжаанд оролцогчийн эрх ашгийг хамгаалах, арилжааны явцад хийгдсэн гэрээ, хэлцэлтэй холбогдох маргааныг уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дэргэдэх маргаан таслах зөвлөлөөр шийдвэрлүүлэх;

10.1.9.9.1.9.биржийн гишүүнд суудлын эрх, гишүүн бус оролцогчид арилжаанд оролцох эрх олгох;

10.1.10.9.1.10.биржийн арилжаанд оролцогчийг сургалт, мэдээллээр хангах;

10.1.11.9.1.11.биржийн арилжаанд оролцогчийн хүсэлтээр биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний ангилал, төрөл, чанар, тоо хэмжээг хянан баталгаажуулж, магадлагаа гаргах;

10.1.12.9.1.12.биржийн арилжааны явцад зохиомлоор үнэд нөлөөлөх, үгсэн хуйвалдах оролдлого, зах зээлийг урвуулан ашиглах үйлдэл хийж байгаа эсэхэд хяналт тавих, таслан зогсоох;

~~40.1.13.9.1.13.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний агуулах, терминал, тээвэр логистик, шинжилгээний лабораторид итгэмжлэл олгох, цуцлах асуудлыг төрийн холбогдох мөргөжлийн байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх;~~

~~40.1.14.9.1.14.биржийн арилжааны үр дүнд худалдан авагчаас үүргийн гүйцэтгэлийн баталгаа болгон байршуулах дэнчингийн хэмжээг тогтоож, мөрдүүлэх;~~

~~40.1.15.9.1.15.биржээр арилжаалагдсан бүтээгдэхүүнийг чанар стандартын дагуу ангилж тухайн бүтээгдэхүүний биет хэмжээ, үнийн мэдээллийг биржийн арилжаанд оролцогч тус бүрээр гарган, сар бүр Татварын ерөнхий газарт хүргүүлэх.~~

~~40.2.9.2.Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрлөөр биржийн үйл ажиллагаа эрхлэхтэй холбоотой дараах харилцааг зохицуулсан журмыг баталж, мөрдүүлнэ:~~

~~40.2.1.9.2.1.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг бүтээгдэхүүний коджуулах, гарал үүсэл, чанарыг баталгаажуулах;~~

~~40.2.2.9.2.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг бэлтгэх, хадгалах, тээвэрлэх, чанарын хяналтыг зохион байгуулах;~~

~~40.2.3.9.2.3.биржийн арилжааны гэрээний стандарт тогтоох, хэрэгжилтэд хяналт тавих;~~

~~40.2.4.9.2.4.биржийн арилжааг зохион байгуулах;~~

~~40.2.5.9.2.5.биржийн арилжааны ханш тогтолтод хяналт тавих;~~

~~40.2.6.9.2.6.биржийн арилжааны үр дүнд үүссэн тооцоог тодорхойлох, төлбөрийг гүйцэтгэх, дэнчингийн хэмжээг тогтоох, байршуулах, нөхөн бүрдүүлэх;~~

~~40.2.7.9.2.7.биржийн арилжааны хэрэгжилтийг хангах, хяналт тавих;~~

~~40.2.8.9.2.8.биржийн арилжааны болон ханшийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, ашиглах журам;~~

~~40.2.9.9.2.9.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүнийг хадгалах агуулах, терминал, тээвэр логистик, шинжилгээний лабораторид итгэмжлэл олгох журам;~~

~~40.2.10.9.2.10.харилцагчийн даалгаврыг хүлээж авах, биелүүлэх зэрэг харилцааг зохицуулсан зохицуулах журам;~~

~~40.2.11.9.2.11.арилжааны гэрээг бүртгэх журам.~~

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН АРИЛЖААГ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ

11-дүгээр 10 дугаар зүйл.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүн

~~41.1.10.1.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангилал код, чанар стандарт, сорьцын жагсаалтыг ангиллыг геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас санал болгосны дагуу Засгийн газар батална.~~

~~44.2.10.2.Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн борлуулах энэ хуулийн 44.1-д 10.1-д заасан уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг биржээр заавал арилжина.~~

42-дугаар 11 дүгээр зүйл.Биржийн арилжааг зохион байгуулах

~~42.1.Биржийн арилжааг арилжааны журамд заасны дагуу зохион байгуулна.~~

42.1.11.1.Биржийн арилжааг энэ хуулийн 40.2.4-т 9.2.4-т заасан журмын дагуу зохион байгуулна.

~~42.2.11.2.Бирж арилжааг удирдан явуулах бөгөөд доор дурдсан чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:~~

~~42.2.1.11.2.1.биржийн арилжааны бэлтгэл хангагдсан эсэхийг хянаж, арилжааг эхлүүлэх;~~

~~42.2.2.11.2.2.биржийн арилжааны явцад шаардлагатай нөхцөл байдал үүссэн үед арилжааг түр зогсоох, арилжааг хаах;~~

~~42.2.3.11.2.3.биржийн арилжааны журмыг мөрдүүлэх.~~

~~42.3.Биржээр бүтээгдэхүүнийг арилжаалахад дараах төрлийн арилжааны гэрээг байгуулна:~~

~~42.3.1.спот гэрээ;~~

~~42.3.2.фьючерсийн гэрээ;~~

~~42.3.3.опцион гэрээ;~~

~~42.4.Биржийн арилжаа амжилттай хийгдсэнээр гэрээг байгуулсан гэж үзнэ.~~

13-дугаар зүйл.Арилжааны гэрээг бүртгэх, хэрэгжилтийг хангах

~~13.1.Бирж арилжааны журмын дагуу арилжааны явцад хийгдсэн гэрээг тухай бүр бүртгэнэ.~~

~~13.2.Арилжааны гэрээний үүрэг хариуцлагыг брокер болон өөрийн нэрийн өмнөөс арилжаанд оролцсон этгээд хариуцна.~~

~~13.3.Арилжааны гэрээний үндэслэл болсон захиалга болон хөлбөгдөх бусад үндсэн баримтыг арилжааны гэрээ байгуулсан этгээд зохих журмын дагуу хадгалах үүрэгтэй.~~

~~13.4.Арилжаа хийгдэж гэрээ байгуулагдсанаар, гэрээний төлбөрийг гүйцэтгэнэ.~~

13-дүгээр 12 дугаар зүйл.Арилжааны гэрээг бүртгэх, хэрэгжилтийг хангах

13.1.12.1.Биржээр бүтээгдэхүүнийг арилжаалахад дараах төрлийн арилжааны гэрээг байгуулна:

13.1.1.12.1.1.спот гэрээ;

13.1.2.12.1.2.форвард гэрээ;

13.1.3.12.1.3.фьючерсийн гэрээ;

13.1.4.12.1.4.опцион гэрээ.

13.2.12.2.Биржийн арилжаа хийгдэж, хэлцэл биелснээр арилжааны гэрээг байгуулсанд тооцно.

13.3.12.3.Бирж арилжааны явцад хийгдсэн гэрээг энэ хуулийн 10.2.11-т 9.2.11-т заасан журмын дагуу бүртгэнэ.

13.4.12.4.Арилжааны гэрээний үүрэг хариуцлагыг тухайн арилжаанд зүүчилсан брокер хариуцна.

13.5.12.5.Бирж, биржийн брокер нь холбогдох баримт бичгийг Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай⁸ хуулийн дагуу бүртгэж, хадгална.

13.6.12.6.Спот гэрээгээр арилжаалах бүтээгдэхүүн нь биржийн итгэмжлэгдсэн терминалд байршиж, бүртгэгдсэн байна.

14-дүгээр 13 дугаар зүйл.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний чанарын хяналт

14.1.13.1.Биржийн арилжаанд оролцогчийн хүсэлтээр биржид арилжаалахаар бүртгүүлсэн, биржээр арилжаалсан бүтээгдэхүүний чанарын хяналтыг бирж зохион байгуулна байгуулж болно.

14.2.13.2.Бирж нь биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний биет хэмжээ, чанар стандартад хяналт тавих зорилгоор уг бүтээгдэхүүнийг хүлээн авахад байлцах эрхтэй.

14.3.13.3.Биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний чанар, стандарт нь худалдан авагчаас шаардсан чанар, стандартад нийцэж буй эсэхэд бирж хяналт тавина.

15-дугаар 14 дүгээр зүйл.Биржийн арилжааны үнэ, түүнийг мэдээлэх

15.1.14.1.Биржийн арилжааны үнийг хил залгаа улсын хилийн боомтын үнээр зарлана.

15.2.14.2.Биржийн арилжааны үнэ нь олон улсын зах зээлийн үнэд нийцсэн, тэгш, шударга, зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийн зарчимд үндэслэнэ.

15.3.14.3.Биржийн арилжааны явцад талууд биржээс зарласан үнийг зөвшөөрснөөр гэрээний үнэ тогтоно.

15.4.14.4.Хүчингүй болсон, хүчин төгөлдөр бусад тооцсон болон биржийн бус зах зээлд биржээс гадуур хийгдсэн хэлцлийн үнийг биржийн арилжааны үнэ гэж үзэхгүй.

15.5.Арилжаанд оролцогчид дараах үйл ажиллагааг явуулсан нь тогтоогдсон бол бирж арилжааг зогсооно:

⁸ Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хууль "Төрийн мэдээлэл эмхэтгэлийн" 2020 оны 29 дүгээрт нийтлэгдсэн.

15.5.14.5.Биржийн арилжаанд оролцогч дараах нөхцөл, журмыг зөрчиж арилжаанд оролцсон бол арилжааг зогсооно:

~~15.5.1.14.5.1.биржид тухайн үед тогтсон үнийн дээд, доод хязгаараас давсан ханшаар нэг төрлийн, ижил хэмжээний бүтээгдэхүүнийг худалдах, худалдан авахаар нэг зэрэг захиалга өгсөн эсхүл аливаа хэлбэрээр тохиролцоо хийсэн;~~

~~15.5.2.14.5.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний эрэлт, нийлүүлэлтийн талаар болон биржийн арилжааны зах зээлд оролцогчийн талаар худал мэдээлэл тараасан;~~

~~15.5.3.14.5.3.биржийн арилжаагаар эзэмшигч нь бодитой өөрчлөгдөөгүй хуурамч хэлцэл хийсэн;~~

~~15.5.4.14.5.4.биржийн хянан шалгагч, Санхүүгийн зохицуулах хөрөөны хянан шалгагчаас Хорооны улсын байцаагчаас биржийн арилжааны журмыг зөрчиж зах зээлийг урвуулан ашигласан гэх нөхцөл байдлыг тогтоосон.~~

16 дугаар зүйл.Төлбөр-тооцоо

~~16.1.Биржийн арилжааны явцад хийгдсэн хэлцэл, биржтэй байгуулсан гэрээг үндэслэн төлбөр-тооцоог гүйцэтгэнэ.~~

~~16.2.Төлбөр-тооцоог хийхэд баримтлах журмыг Санхүүгийн зохицуулах хөрөөны зөвшөөрлөөр биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл батална.~~

~~16.3.Төлбөр-тооцоог дотоодын арилжааны банк, үнэт цаасны төлбөр тооцооны байгууллагаар дамжуулан гүйцэтгэнэ.~~

16 дугаар 15 дугаар зүйл.Биржийн арилжааны төлбөр, тооцоо

~~16.1.15.1.Фьючерс болон опцион гэрээний арилжааны төлбөр, тооцоог үнэт цаасны төлбөрийн болон тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагаар дамжуулан гүйцэтгэнэ.~~

~~16.2.15.2.Спот болон форвард гэрээний арилжааны төлбөрийн үйл ажиллагааг дотоодын арилжааны банк, эсхүл үнэт цаасны төлбөрийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагаар дамжуулан гүйцэтгэнэ.~~

~~16.3.15.3.Төлбөр тооцоог хийхэд баримтлах журмыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрлөөр биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл батална.~~

~~16.4.15.4.Бирж нь тооцооны үйл ажиллагааг өөрөө, эсхүл үнэт цаасны тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлж болно.~~

**ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ
БИРЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ТӨРӨӨС ЗОХИЦУУЛАХ**

17 дүгээр зүйл.Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

~~17.1.Биржийн талаар төрөөс баримтлах бодлогыг Улсын Их Хурал тодорхойлно.~~

18 дугаар зүйл.Засгийн газрын бүрэн эрх

~~18.1.Засгийн газар нь уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээл, экспорт, импортын талаарх төрийн бодлогыг тодорхойлно.~~

19 дүгээр зүйл.Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

~~19.1.Биржийн үйл ажиллагааг зохицуулахтай холбоотойгоор уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:~~

~~19.1.1.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээл, экспорт, импортын талаарх төрийн бодлогын хүрээнд биржийн талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэхэд Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон Санхүүгийн зохицуулах хороотой хамтран ажиллах;~~

~~19.1.2.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл, ангилал, код, чанар стандартын сорьцын саналыг боловсруулах;~~

~~19.1.3.биржийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг холбогдох этгээдээс авах;~~

~~19.1.4.биржийн үйл ажиллагааг зохицуулах асуудлаар Санхүүгийн зохицуулах хороотой хамтран ажиллах, түүний үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх;~~

~~19.2.Засгийн газраас үндэсний аюулгүй байдлыг хангах, улсын эдийн засаг, нийгмийн тусгаар байдалд чухал нөлөөлөлтэй гэж тогтоосон биржээр арилжаалах зарим төрлийн уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг экспортлох журмыг гаалийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран батлах.~~

17 дугаар 16 дугаар зүйл.Засгийн газрын бүрэн эрх

17.1.16.1.Биржийн үйл ажиллагааг зохицуулахтай холбоотой Засгийн газар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

17.1.1.16.1.1.биржийн үйл ажиллагааг зохицуулах асуудлаар Санхүүгийн зохицуулах хороотой хамтран ажиллах, түүний үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх;

17.1.2.16.1.2.биржийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг холбогдох этгээдээс авах.

17.2.16.2.Биржээр арилжаалах уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг экспортлох журмыг батална.

20 дугаар 17 дугаар зүйл.Санхүүгийн зохицуулах хорооны бүрэн эрх

20.1.17.1.Биржийн үйл ажиллагаанд төрөөс тавих хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэгч байгууллага нь Санхүүгийн зохицуулах хороо /цаашид “Хороо” гэх/ байна.

20.2.17.2.Хороо нь биржийн үйл ажиллагаатай холбогдуулан дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

20.2.1.17.2.1.энэ хуулийн 19.1.1, 19.1.4-т 16.1.1-д заасан эрх;

20.2.2.17.2.2.биржийн үйлчилгээний хураамжийг биржээс ирүүлсэн санал, судалгааг харгалзан тогтоох;

~~20.2.3.уул уурхайн бүтээгдэхүүний зохицуулалттай зах зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах журмыг уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг харгалзан батлах;~~

20.2.4.биржийн гишүүнд тусгай зөвшөөрөл, гишүүн бус оролцогчид эрх өлгөх, түдгэлзүүлэх, цуцлах, тусгай зөвшөөрөл, эрхийн нөхцөл шаардлагын хэрэгжилтэд хяналт тавих журам батлах;

20.2.4.17.2.3.биржийн болон биржийн арилжааны зүүчлагч /брокер/-ийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч хуулийн этгээдэд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг тогтоосон журам батлах;

20.2.5.биржид тавигдах шаардлагад хяналт тавих;

20.2.5.17.2.4.бирж болон биржийн арилжааны зүүчлагч /брокер/-ийн тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлага, үйл ажиллагаанд хяналт тавих журмыг батлах;

20.2.6.17.2.5.биржийн арилжаа хийгдэж төлбөр, төөцөө хийх төлбөр, тооцоо хийх ерөнхий журмыг батлах.;

20.2.7.17.2.6.биржийн зах зээлд оролцогчдын үйлчилгээний төлбөр, хураамжийг тухайн оролцогчдын саналыг харгалзан тогтоох.

20.3.17.3.Хороо нь геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран биржийн арилжааны болон ханшийн мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, ашиглах, мэдээллийг нийтэд хүргэх журам батлах батална.

20.4.17.4.Бирж, биржийн арилжаанд оролцогч нь Хорооноос гаргасан шийдвэр, хянан шалгагчийн Хорооны улсын байцаагчаас өгсөн үүрэг, даалгаврыг биелүүлэх үүрэгтэй.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН АРИЛЖААНД ОРОЛЦОГЧ

21 дүгээр 18 дугаар зүйл.Биржийн арилжаанд оролцогч

~~21.1. Биржийн арилжаанд оролцогчийг дараах байдлаар тодорхойлно:~~

~~21.1.1.гишүүн оролцогч буюу биржээс тогтоосон шалгуур, шаардлагыг хангаж, арилжаанд оролцох тусгай зөвшөөрөл авсан суудлын эрхтэй брокер;~~

~~21.1.2. гишүүн бус оролцогч буюу биржийн арилжаанд зөвхөн өөрийн нэрийн өмнөөс өөрийн хөрөнгөөр суудлын эрхгүй оролцох өтгөөд;~~

~~21.1.3. биржийн арилжаанд брокероор дамжуулан оролцох уул уурхайн бүтээгдэхүүн худалдах, худалдан авах өтгөөд;~~

~~21.2. Гишүүн бус оролцогч нь бусдын нэрийн өмнөөс биржийн арилжаанд оролцох эрхгүй.~~

~~21.3. Гишүүн бус оролцогч нь Монгол Улсад салбар, төлөөлөгчийн газартай гадаад улсын хуулийн өтгөөд байж болно.~~

~~21.4. Гишүүн оролцогч нь Хөрөөнөөс биржийн арилжаанд оролцох эрхийг тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр авсан брокерын үйл ажиллагаа явуулах хуулийн өтгөөд байна.~~

21.5. 18.1. Брокер нь биржийн гишүүнээр элсэж суудлын эрх авсан **биржид гишүүнчлэлтэй** Монгол Улсын хуулийн өтгөөд байна.

21.6. 18.2. Брокер нь энэ хуулийн 22 дугаар зүйлд зааснаас гадна доор дурдсан эрхтэй:

21.6.1. 18.2.1. харилцагчийн **биржийн арилжаанд оролцогчийн** захиалга, түүний биелэлтийг зохих журмын дагуу баталгаажуулах;

21.6.2. 18.2.2. холбогдох журмын дагуу харилцагчийн **биржийн арилжаанд оролцогчийн** захиалгыг биржид бүртгүүлэх;

21.6.3. 18.2.3. харилцагчаа төлөөлөн биржийн **биржийн арилжаанд оролцогчийг төлөөлөн** арилжаанд оролцож, хэлцэл хийх;

21.6.4. 18.2.4. биржийн арилжаанд оролцох журам, биржийн бараа **биржээр арилжаалах** бүтээгдэхүүнд тавигдах шаардлага, биржийн зах зээлд оролцогчийн эрх, үүрэг, хариуцлагын талаар харилцагчид **биржийн арилжаанд оролцогчид** мэдээлэл өгч, баталгаа гаргуулах;

21.6.5. 18.2.5. биржийн үйлчилгээний хураамжийг хугацаанд нь төлүүлэх;

~~21.6.6. биржийн арилжааны хэлцэл, түүний гүйцэтгэлтэй холбоотой бичиг баримтыг зохих журмын дагуу бүрдүүлэх, хадгалах, биржийн болон хянан шалгах эрх бүхий өтгөөдийн шийдвэрээр танилцуулах;~~

21.6.7. 18.2.6. хууль тогтоомжид заасан бусад эрх.

22 дугаар 19 дүгээр зүйл. Биржийн арилжаанд оролцогчийн нийтлэг эрх, үүрэг

22.1. 19.1. Биржийн арилжаанд оролцогч нь дараах нийтлэг эрх, үүрэгтэй:

22.1.1. 19.1.1. биржээс баталсан дүрэм, журмыг дагаж мөрдөх;

22.1.2. 19.1.2. биржийн арилжаанд шударгаар оролцох;

~~22.1.3.19.1.3.биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний захиалгаа бүртгүүлэх;~~

~~22.1.4.19.1.4.биржийн итгэмжлэгдсэн лабораториос хүлээн авсан биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний чанар, стандарт, сорьц, тоо хэмжээг үнэн зөв мэдээлэх, бүртгүүлэх;~~

~~22.1.5.19.1.5.буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас бусдад хохирол учруулсан бол хохирлыг барагдуулах;~~

~~22.1.6.19.1.6.биржийн шаардлагаар биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний талаар нэмэлт мэдээлэл өгөх;~~

~~22.1.7.19.1.7.биржийн арилжаа, үнийн талаар мэдээлэл авах;~~

~~22.1.8.19.1.8.биржээс тогтоосон дэнчингийн шаардлагыг хангаж, арилжаа биелж, хэлцэл хийгдмэгц хүлээсэн үүргээ хугацаанд нь биелүүлэх;~~

~~22.1.9.19.1.9.биржийн үйлчилгээний хураамжийг хугацаанд нь төлөх;~~

~~22.1.10.бирж дээр хийсэн гэрээ, хэлцлийн дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, энэ тухай мэдээллээр өрх бүхий өтгөөдийг хангах;~~

~~22.1.11.19.1.10.хууль тогтоомжид заасан бусад үүрэг.~~

23 дугаар 20 дугаар зүйл.Биржийн арилжаанд оролцогчид хориглох зүйл

~~23.1.20.1.Биржийн арилжаанд оролцогч дараах үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:~~

~~23.1.1.20.1.1.арилжаанд оролцогч бусад этгээдийн нэр хүндийг гутаах, эсхүл өрсөлдөгчөө алдагдалд оруулж болохуйц худал, зөрүүтэй буюу гуйвуулсан мэдээ тараах, бусдыг төөрөгдүүлэх, хуурч мэхлэх;~~

~~23.1.2.20.1.2.үгсэн хуйвалдах, харилцан тохиролцох замаар биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний үнийг зохиомлоор тогтоох, зах зээлийг урвуулан ашиглах зорилготой аливаа үйлдэл хийх;~~

~~23.1.3.20.1.3.хууль тогтоомжоор хориглосон бусад үйл ажиллагаа.~~

24 дүгээр 21 дүгээр зүйл.Бирж, түүний ажилтанд хориглох зүйл

~~24.1.21.1.Бирж нь өөрийн нэрийн өмнөөс болон бусад оролцогчийн нэрийн өмнөөс биржийн арилжаанд оролцохыг хориглоно.~~

~~24.2.21.2.Биржийн ажилтан дараах үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:~~

~~24.2.1.21.2.1.биржийн арилжаанд оролцох;~~

~~24.2.2.21.2.2.биржийн арилжааны брокерийн компани байгуулах, түүнд хувьцаа эзэмших;~~

~~24.2.3.21.2.3.биржийн арилжаанд оролцогчийн арилжааны нууцыг агуулсан мэдээ, мэдээллийг хувийн ашиг сонирхолд ашиглах, бусдад тараах, задруулах;~~

~~24.2.4.21.2.4.биржийн арилжааны брокертай үгсэн хуйвалдаж биржийн арилжааг хууль бусаар явуулах;~~

~~24.2.5.21.2.5.биржийн арилжааны үнэ ханшид нөлөөлж болох мэдээллийг орхигдуулах, нуун дарагдуулах, зохих журмын дагуу мэдээлэл өгөхөөс татгалзах;~~

~~24.2.6.21.2.6.ажил үүргээ гүйцэтгэснийхээ төлөө бусдаас урамшуулал, мөнгөн шагнал, шан харамж авах;~~

~~24.2.7.21.2.7.биржийн арилжаанд оролцогчийг арилжаанд оролцуулахгүй байх, үнэ ханшид нөлөөлөх зорилгоор бодит бус, төөрөгдүүлсэн, эсхүл хуурамч мэдэгдэл, амлалт, таамаг гаргах, нийтлэх, чухал үйл баримтыг нуун дарагдуулсан, бодит үйл баримтын талаар худал мэдэгдэл хийх замаар хэлцлийн нөгөө талыг төөрөгдүүлсэн, эсхүл тодорхой арга, хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж ашиглан хэлцлийн нөгөө тал болох этгээдийг төөрөгдүүлсэн үйлдэл, эс үйлдэхүй гаргах.~~

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ БИРЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ТАВИХ ХЯНАЛТ

25-дугаар 22 дугаар зүйл.Биржийн үйл ажиллагаанд тавих хяналт

~~25.1.22.1.Биржийн үйл ажиллагаа болон арилжааны явцад тавих хяналт нь зохицуулах байгууллагын Хорооны хяналт, дотоод хяналт болон хөндлөнгийн санхүүгийн хяналт гэсэн хэлбэртэй байна.~~

~~25.2.Биржийн үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хянах дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх нь биржийн гүйцэтгэх удирдлагын бүрэн эрх байх бөгөөд төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс томилогдсон дотоод аудитын алба энэхүү хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх, бөлөвсрөнгүй бөлгөхөд гүйцэтгэх удирдлагад болон төлөөлөн удирдах зөвлөлд дэмжлэг үзүүлнэ.~~

~~25.2.22.2.Биржийн гүйцэтгэх удирдлага болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс томилогдсон дотоод аудитын алба нь биржийн үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хянах дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх, хяналт тавих чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.~~

~~25.3.22.3.Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн аудитын хорооноос сонгосон хараат бус аудитын байгууллага биржийн жилийн санхүүгийн тайланд аудит хийж дүгнэлт гаргах бөгөөд дүгнэлтийг хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурлаар хэлэлцэж, санхүүгийн болон үйл ажиллагааны тайлангийн хамт биржийн цахим хуудсаар дамжуулан ажлын 10 хоногийн хугацаанд нийтэд мэдээлнэ.~~

~~25.4.Бирж, түүний гишүүн биржийн тухай хууль тогтоомж, нөхцөл, шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэхэд Санхүүгийн зохицуулах хорооноос байнгын хяналт тавьж ажиллана.~~

~~25.4.22.4.Бирж, биржийн арилжаанд оролцогч брокер нь биржийн хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэхэд Хорооноос хяналт тавина.~~

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ

БУСАД ЗҮЙЛ

26-дугаар 23 дугаар зүйл.Биржийн үйл ажиллагаатай холбогдсон маргааныг шийдвэрлэх

26.1.23.1.Бирж нь өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлын хүрээнд биржийн арилжаанд оролцогч хооронд үүссэн маргааныг хянан шийдвэрлэх эрх бүхий уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дэргэдэх маргаан таслах зөвлөл (цаашид “маргаан таслах зөвлөл” гэх)-тэй байх бөгөөд маргаан таслах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, үйл ажиллагааны журмыг биржийн төлөөлөн удирдах зөвлөл батална.

26.2.23.2.Биржийн арилжаанд оролцогч нь биржийн арилжаатай холбоотой гомдлоо арилжаа хийгдсэнээс хойш ~~жуунийн~~ 30 хоногийн дотор маргаан таслах зөвлөлд гаргана.

26.3.23.3.Маргаан таслах зөвлөл нь маргааныг хүлээн авч хуанлийн энэ зүйлийн 2-т заасан гомдлыг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

26.3.1.23.3.1.гомдлын шаардлагыг хангах;

26.3.2.23.3.2.гомдлыг шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгох;

26.3.3.23.3.3.гомдлын хүрээнд арилжааны шийдвэрт өөрчлөлт оруулах.

26.4.23.4.Биржийн арилжаанд оролцогч нь маргаан таслах зөвлөлийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл шүүхэд гомдол гаргаж болно.

27-дугаар 24 дүгээр зүйл.Маргааныг арбитрын журмаар шийдвэрлэх

27.1.24.1.Арбитрын хэлэлцээртэй бол зөхицуулагчтай ~~этгээд, үнэт цаас гаргагч, хөрөнгө оруулагч, харилцагчийн~~ биржийн арилжаанд оролцогчийн хооронд гарсан маргааныг арбитрын журмаар шийдвэрлэнэ.

27.2.24.2.Энэ хуулийн 27.1-д 24.1-д заасны дагуу маргааныг арбитрын журмаар шийдвэрлэх тохиолдолд энэ хуулийн 26.2 26 дугаар зүйл хамаарахгүй.

28-дугаар зүйл.Хууль төгтөөмж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

28.1.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд ~~холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.~~

28-дугаар 25 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

28.1.25.1.Энэ хуулийг зөрчсөн төрийн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

28.2.25.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

29-дүгээр зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

29.1.Энэ хуулийг 20... оны ... дүгээр сарын ... ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

29-дүгээр 26 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

29.4.26.1.Энэ хуулийг 2023 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2022 оны ... дүгээр
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Зөрчлийн тухай хуулийн Арван нэгдүгээр бүлэгт доор дурдсан агуулгатай ~~11.33~~ дугаар 11.34 дүгээр зүйл нэмсүгэй:

“11.33 11.34 дүгээр зүйл. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль зөрчих

1. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжаанд оролцох ~~суудлын эрх бүхий~~ арилжааны зуучлагч нь тусгай зөвшөөрөлгүйгээр үйл ажиллагаа явуулсан бол хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны зуучлагч нь өөрийн харилцагчийн биржийн арилжаанд оролцогчийн тухайн үйлчилгээнд хамаарах бүтээгдэхүүн болон мөнгөн хөрөнгийн бэлэн байдлыг хангаж чадаагүй бол учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж болон биржийн арилжааны оролцогчид нь хуульд заасан мэдээллийг Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, тэдгээрийн хянан шалгагчид саадгүй, бүрэн гүйцэт, үнэн зөв гаргаж өгөөгүй бол хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж, түүний удирдлага, холбогдох этгээд болон эрх бүхий албан тушаалтан, ажилтан нь Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, тэдгээрийн хянан шалгагчийг бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх нөхцөлөөр хангаагүй бол хүнийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гучин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

~~5. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний бирж нь хуульд заасан шаардлага, эрх үүргээ хангаж ажиллаагүй бол хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.~~

6.5. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны зуучлагч нь бүртгэлээс хасагдсан тохиолдолд харилцагчид нэн даруй мэдэгдээгүйгээс учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль батлагдсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2022 оны ... дүгээр
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗӨРЧИЛ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.8 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн 6.18 дахь заалтын “11.30,” гэсний дараа, 6.18 дахь заалтын “11.33,” гэсний дараа “11.34,” гэж, 6.19 дэх заалтын “11.32” гэсний дараа “, 11.33” гэж тус тус нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль батлагдсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2022 оны ... дүгээр
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ЭРХ ЗҮЙН БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/3 дугаар зүйлийн 3.1.12 дахь заалт:

“3.1.12.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд заасан үйл ажиллагаа;”

2/6 дугаар зүйлийн 6.1.13, 6.1.14 дэх заалт:

“6.1.13.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл, шаардлагыг тогтоох, тусгай зөвшөөрлийг олгох, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох;

6.1.14.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн дүрмийн сан буюу хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ, түүнд тавих шаардлагыг тогтоох.”

3/6 дугаар зүйлийн 6.2.8 дахь заалт:

“6.2.8.уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагааны чиглэлээр Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд заасан.”

2 дугаар зүйл. Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.12 дахь заалтын дугаарыг “3.1.13” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль батлагдсан өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг